

Śródka, Andrzej

Wspomnienia pośmiertne : Jan Zaorski (1887-1956)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 46, 317-320

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN ZAORSKI /1887-1956/

Jan Zaorski urodził się 6.V.1887 w Krakowie w rodzinie Bronisława i Ludmiły z Zaorskich. Po otrzymaniu matury we Lwowie w roku 1906 rozpoczął studia medyczne w tamtejszym uniwersytecie. Bliższe kontakty z wielkim chirurgiem polskim - Ludwikiem Rydygierem zdecydowały w znacznej mierze o decyzji Zaorskiego poświęcenia się tej dziedzinie. W roku 1912 ukończył studia ze stopniem doktora wszechnauk lekarskich i rozpoczął pracę jako asystent w kierowanej przez Rydygiera Klinice Chirurgicznej. Od wybuchu I wojny światowej do zakończenia wojny polsko-radzieckiej /1914-1920/ zajmował stanowisko dowódcy szpitala polowego I Brygady Legionów Polskich /z przerwą na przełomie 1918/19, kiedy pracował jako lekarz powiatowy w Aleksandrowie i Płocku/. Po odejściu z wojska przeniósł się na Uniwersytet Warszawski, gdzie przez 10 lat zajmował stanowisko starszego asystenta II Kliniki Chirurgicznej. Powstały wówczas prace "Uchyłki wyrostka robaczkowego" /1923/, "Podręcznik mięsien leczniczego" /1928/, a zwłaszcza "Zestawienie prównawcze zapatrywań na rozpoznanie i leczenie wrzodów żołądka i dwunastnicy" /1928/ i "Nowe spostrzeżenia o ruchomej części żołądka, pozostałej po wycięciu" /1930/. Przedostatnia z wymienionych prac to kompendium ówczesnej wiedzy na temat diagnostyki i terapii chirurgicznej choroby wrzodowej i dwunastnicy. Zaorski podał interesujący przegląd his-

toryczny omawianych zagadnień oraz omówił krytycznie współczesne metody; uwzględnił przy tym szeroko aspekty biochemiczne, fizjologiczne i farmakologiczne. Ostatnia praca to jego dysertacja habilitacyjna, na podstawie której w r. 1930 uzyskał stopień docenta chirurgii UW.

W r. 1930 został ordynatorem Oddziału Chirurgicznego Warszawskiego Szpitala dla Dzieci, w którym zorganizował pierwszy w stolicy Ośrodek Krwiodawstwa, a od roku 1931 do wybuchu wojny kierował podobnym Oddziałem w Szpitalu SS. Elżbietanek na Mokotowie. Wzorowe prowadzenie tych Oddziałów nie przeszkodziło mu w pracy naukowej: wydał m.in. "Leczenie owrzodzeń żołądka i dwunastnicy w świetle własnych przypadków" /1936/, badał znaczenie wad rozwojowych jelita grubego w powstawaniu guzów zapalnych w podbrzuszu, opisał skręt esicy na tle podwójnej okrężnicy zstępującej i in.

Pracę w Szpitalu SS. Elżbietanek przerwał wybuch II wojny światowej. Dla Zaorskiego był to okres współpracy z podziemiem zbrojnym /przez co był przez pewien czas więźniem Pawiaka/, pracy w Szpitalu dla Dzieci i w Szpitalu Czerwonego Krzyża, a zwłaszcza działalności dydaktycznej. Pod szyldem Szkoły Zawodowej dla Personelu Sanitarnego zorganizował zakonspirowany Wydział Lekarski Tajnego UW, tzw. Szkołę Zaorskiego i wraz z profesorem Czubałskim kierował nim w latach 1941-1944. Blisko czteroletnia działalność Szkoły umożliwiła kształcenie się licznych rzesz studentów medycyny, wzmocniła

kadry medyczne walczącej Polski, pozwoliła na zachowanie ciągłości działalności Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu.

Tuż po wyzwoleniu rozpoczął wykłady z anatomii topograficznej w Akademii Stomatologicznej /do r. 1949/. W r. 1946 został kierownikiem Katedry Chirurgii Operacyjnej i Anatomii Topograficznej UW z tytułem profesora nadzwyczajnego i prowadził w niej do końca życia wykłady z technik operacyjnych i metod znieczuleniowych /od r. 1950 - w Akademii Medycznej/. W latach 1948-1950 był jednocześnie kuratorem Katedry Anatomii Prawidłowej.

Po wojnie wiele publikował; obok drobniejszych prac oryginalnych wydał też większe pozycje, jak "Kompedium chorób chirurgicznych" /1945/, "Podręcznik mięsienia leczniczego" /1949/ i "Choroba wrzodowa i jej współczesne leczenie" /1951/, w której podał własną modyfikację metody resekcji żołądka wg Rydygiera z powodu owrzodzenia odźwiernika. Wiele jego prac z tego okresu dotyczyło metodyki przygotowania przedoperacyjnego pacjenta. W tej dziedzinie twórczość Zaorskiego kontynuował jego najwybitniejszy uczeń - Jan Raczyński, późniejszy prorektor Akademii Medycznej w Warszawie. Pełny wykaz publikacji Zaorskiego liczy ponad 60 prac, głównie z zakresu chirurgii jamy brzusznej i anatomii chirurgicznej.

Był członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego: korespondentem /1948/ i zwyczajnym /1951/. Był też wiceprezesem i prezesem Warszawskiego Towarzystwa Chirurgów, wiceprezesem Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego, członkiem Zarządu To-

warzystwa Obrony Ziemi Wschodnich i członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Chirurgicznego w Brukseli. Był odznaczony Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Walecznych i Medalem za Wolność.

Profesor Jan Zaorski zmarł w Warszawie 10. III. 1956.

Andrzej Śródka

BRONISŁAW ZAWADZKI /1903-1957/

Bronisław Zawadzki urodził się 7. VI. 1903 w Turbowie w guberni kijowskiej z ojcem Bronisławem i matką Stefanią z Bieżyńskich. Po przeniesieniu się rodziców do Warszawy uczył się w tutejszym gimnazjum im. St. Staszica, a po otrzymaniu matury w r. 1922 studiował zoologię /głównie fizjologię zwierząt/ w Uniwersytecie Warszawskim. Należał w tym okresie do akademickiego Związku Wolnej Myśli i był członkiem Zarządu Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej "Życie". W r. 1927 jeszcze przed ukończeniem studiów, został przyjęty przez Franciszka Czubalskiego na stanowisko asystenta Katedry Fizjologii. Studia ukończył w r. 1929 ze stopniem doktora filozofii i do wybuchu wojny pracował w tej Katedrze jako starszy asystent. Jednocześnie w latach 1934-1938 studiował medycynę w UW z krótką przerwą w r. 1937, kiedy to prowadził w Uniwersytecie Wiedeńskim badania z zakresu elektrofizjologii pod kierunkiem profesora Scheminzky'ego. Nie ukończył jednak studiów medycznych z powodu intensywnych badań, prowadzonych